

Sygn. akt IV KS 35/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Anna Kowal

w sprawie **M. A.**

oskarżonego o czyn z art. 200 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 14 stycznia 2021 r.,

skargi obrońcy oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 1 lipca 2020 r., sygn. akt IV Ka (...)

uchylającego do ponownego rozpoznania wyrok Sądu Rejonowego w K. z dnia 30 sierpnia 2017 r., sygn. akt II K (...),

1/ uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K. w postępowaniu odwoławczym,

2/ zasądza od Skarbu Państwa na rzecz J. W. – kuratora małoletnich pokrzywdzonych A. i S. A. – kwotę 192 zł (sto dziewięćdziesiąt dwa złote) tytułem nieopłaconych kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu małoletnim pokrzywdzonym w postępowaniu skargowym,

3/ kosztami postępowania skargowego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Skarga obrońcy oskarżonego jest zasadna.

Zgodnie z treścią art. 437 § 2 k.p.k. uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeśli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu sądowego w całości.

Powiązanie tego przepisu z treścią art. 539a § 3 k.p.k., w którym wymieniono podstawy tego środka zaskarżenia, jednoznacznie wskazuje, że Sąd Najwyższy rozpoznając skargę na wyrok sądu odwoławczego ogranicza się wyłącznie do badania, czy w sprawie, na etapie postępowania przed sądem I lub II instancji, zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza, albo doszło do uchylenia wyroku mimo braku formalnych przeszkód określonych w art. 454 k.p.k. lub też konieczne jest przeprowadzenie na nowo w całości przewodu sądowego (*vide*: uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018r., sygn. akt I KZP 13/17 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2017r., sygn. akt IV KS 6/16). Z powyższego wynika również, że uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego winno jednoznacznie wskazywać, która z przesłanek określonych w art. 437 § 2 k.p.k. była podstawą uchylenia wyroku sądu I instancji i przekazania sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

Z uzasadnienia zaskarżonego skargą wyroku nie wynika to jednoznacznie.

Sąd Okręgowy co prawda wskazał w pkt 5.3.1.4.1 formularza, na którym sporządził uzasadnienie, że przyczyną uchylenia wyroku Sądu I instancji jest konieczność odwołania się do reguły *ne peius* wyrażonej w art. 454 § 1 k.p.k., lecz jednocześnie nie przedstawił żadnej argumentacji, która wskazywałaby na to, iż w jego ocenie winno dojść do skazania oskarżonego. Oczywistym jest, że zeznania obu pokrzywdzonych mają wartość dowodową w rozpoznawanej sprawie, rzecz jednak nie w tym, czy przeprowadzenie takich dowodów było dopuszczalne, tylko w tym, jak należy ocenić wiarygodność tych depozycji. Oceny tej Sądy rozpoznające

sprawę muszą dokonać samodzielnie i nie może jej zastąpić ocena dokonana przez biegłych z Zakładu Medycyny Sądowej CM [...].

Z uzasadnienia Sądu Okręgowego jasno wynika jednak, że nie dokonał on takiej oceny i dla jej potrzeb wskazuje na konieczność pozyskania „opinii psychologicznej placówki naukowej na temat zawartości depozycji małoletnich pokrzywdzonych”. Jest jednak tak, że jeżeli taka opinia ma służyć uzupełnieniu materiału dowodowego, czy pogłębieniu argumentacji niezbędnej do oceny w tym wypadku depozycji świadków, to dowód taki powinien być przeprowadzony przez sąd odwoławczy. Regulacja przewidziana w art. 437 k.p.k. zakłada bowiem aktywną rolę sądu odwoławczego przy przeprowadzaniu dowodów i umożliwia ich samodzielną ocenę prowadzącą do dokonywania własnych ustaleń faktycznych (*vide*: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2019r. w sprawie IV KS 24/19). Obecnie w działaniu sądów odwoławczych akcent położony jest na merytoryczny, a nie wyłącznie kontrolny charakter postępowania apelacyjnego. Funkcją tego sądu nie jest powtórzenie całego postępowania dowodowego, ale ponowienie lub uzupełnienie materiału dowodowego w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla prawidłowego przeprowadzenia kontroli odwoławczej w celu dokonania ustaleń faktycznych zgodnych z prawdą (*vide*: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2019r. w sprawie III KS 6/19).

Dopiero zaś przeprowadzenie takiego(kich) dowodu(ów) może doprowadzić sąd do wniosku o wadliwym rozstrzygnięciu uniewinniającym wydanym przez sąd I instancji. Do wydania orzeczenia kasatoryjnego w oparciu o art. 454 § 1 k.p.k. nie są wystarczające same wątpliwości co do prawidłowości tego rozstrzygnięcia. Obawa przed wkraczaniem w kompetencje sądu *meriti* nie usprawiedliwia tworzenia nieistniejących przesłanek wydania orzeczenia kasatoryjnego (*vide*: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 września 2019r. w sprawie I KS 3/19). Jeśli w rezultacie przeprowadzenia czynności, o których mowa w uzasadnieniu wyroku Sądu II instancji, Sąd stwierdzi, że zachodzi podstawa do wydania wyroku skazującego, to w związku z wynikającym z art. 454 § 1 k.p.k. zakazem wydania takiego wyroku wobec oskarżonego, który został uniewinniony w postępowaniu przed sądem I instancji, zaistnieją podstawy do uchylenia wyroku Sądu I instancji i przekazania mu sprawy do ponownego rozpoznania. Jednak sama tylko możliwość

wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji bez usunięcia stwierdzonych przez Sąd II instancji uchybień, jest niewystarczająca dla przyjęcia wystąpienia reguły *ne peius* określonej w art. 454 § 1 k.p.k. (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2019r., sygn. akt IV KS 30/19).

Analogiczne stanowisko prezentuje doktryna procesu karnego – „*Jako podstawa uchylenia wyroku, art. 454 § 1 k.p.k. ma zastosowanie wtedy, gdy sąd odwoławczy „nie może skazać oskarżonego”. Zwrot ten wymaga wykazania przez ten sąd, że gdyby nie stwierdzone uchybienie, to mógłby zapaść wyrok skazujący, ale jego wydanie nie jest dopuszczalne w instancji odwoławczej z uwagi na zakaz takiego orzekania. Dopiero wówczas zaskarżony wyrok podlega uchyleniu, a sprawa zostaje przekazana sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 25.01.2018r., I KZP 13/17, a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14.03.2018r., IV KS 4/18,) [Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, komentarz do art. 437, Dariusz Świecki (red.), Warszawa 2020].*

Nie można też przyjąć, że w niniejszej sprawie podstawę do uchylenia wyroku dawała konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości. Sąd Odwoławczy wskazuje bowiem przede wszystkim na potrzebę przeprowadzenia nowych dowodów w sprawie, a nie powtórzenia już przeprowadzonych.

Brak także podstaw do przyjęcia, że w sprawie dopuszczono się uchybienia o charakterze bezwzględnej przesłanki odwoławczej.

W świetle powyższych rozważań skarga uznana została za zasadną.

Natomiast w zakresie wynagrodzenia kuratora, który wniósł o zasądzenie takowego za sporządzenie w imieniu małoletnich pokrzywdzonych odpowiedzi na niniejszą skargę, wskazać należy, że wobec zmienionego stanu prawnego, zdezaktualizował się dotychczasowy pogląd prawny wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2017r. w sprawie sygn. akt V KK 147/17 (OSNiK 2018/1/11).

Obecnie, kwestia ta zyskała uregulowanie w ustawie z dnia 16 maja 2019r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy – Kodeks

postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019r., poz. 1146), która weszła w życie w dniu 20 września 2019r. Art. 993³ k.r.i.o.p. stanowi, że *„o wynagrodzeniu kuratora reprezentującego dziecko i zwrocie poniesionych przez niego wydatków orzeka ten sąd lub organ państwowy, przed którym dziecko jest reprezentowane, stosując przepisy właściwe dla danego postępowania. Wysokość wynagrodzenia kuratora ustanowionego do reprezentowania dziecka w postępowaniu innym niż postępowanie cywilne i zwrot poniesionych przez niego wydatków ustala się na podstawie przepisów określających wysokość wynagrodzenia i zwrot wydatków kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej”*.

Natomiast rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz.U. z 2018r., poz. 536) określa w §1. 1. że *wysokość wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej, zwanego dalej "kuratorem", ustala się w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności adwokackie określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 26 maja 1982r. - Prawo o advokaturze (Dz.U. z 2017r. poz. 2368 i 2400), a w przypadku gdy kuratorem jest radca prawny - w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych za czynności radców prawnych określonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 225 ust. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2017r., poz. 1870 i 2400 oraz z 2018r., poz. 138), w obu przypadkach nie mniej niż 60 zł.* Zaś w ust. 2. wskazuje, że: *„wysokość stawek minimalnych w sprawach nieokreślonych w przepisach, o których mowa w ust. 1, ustala się, przyjmując za podstawę stawkę w sprawach o najbardziej zbliżonym rodzaju”*.

W dalszej kolejności stwierdzić należy, że przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015r., poz. 1800 ze zm.) w części ustalającej stawki minimalne w sprawach cywilnych nie określają z oczywistych względów wysokości stawki minimalnej za wniesienie odpowiedzi na skargę na wyrok sądu odwoławczego w sprawie karnej. Konieczne jest zatem ustalenie kategorii spraw o najbardziej zbliżonym rodzaju. Przyjąć należy, że będzie to stawka za sporządzenie

opinii o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej. Analogicznie przyjmowano to we wskazanym wyżej postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2017r. (w sprawie sygn. akt V KK 147/17). Sięgając do §10 ust. 4 pkt 2 omawianego rozporządzenia, za sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej należne jest wynagrodzenie w wysokości 50% stawki minimalnej, nie mniej jednak niż 240 zł. Ponieważ wskazanej stawki minimalnej nie da się ustalić przedmiotowo według przepisów omawianego rozporządzenia, stawka ta wynosi nie mniej niż 240 zł. Powracając zatem do wskazanego wyżej §1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej, wynagrodzenie należne kuratorowi w niniejszej sprawie ustala się w kwocie nieprzekraczającej 40% stawek minimalnych - wynosi ono zatem 96 zł. Ostateczna kwota wynagrodzenia należnego za reprezentowanie dwóch małoletnich pokrzywdzonych w postępowaniu skargowym wyniosła 192 zł.

Z przytoczonych wyżej względów, Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.